

Studiu comparativ Parcul Național Ceahlău și Parcul Național Munții Călimani

Profesor DOBRIN GIGLIOLA-ELENA

Liceul Teoretic „Dunărea”, Galați

1. Introducere

Parcul Național Ceahlău are o istorie lungă de protecție, fiind oficializat prin Legea nr. 5/2000. Conservarea biodiversității și a peisajului specific, dar și reglementarea presiunii turistice (Ceahlăul fiind mult mai expus turismului de masă decât munții Călimani).

Parcul Național Ceahlău, se încadrează în standardele internaționale și naționale de protecție a naturii, fiind structurat pe mai multe categorii de management.

2. Categoriile ariei protejate

- **Categoria II IUCN (Parc Național):** Aceasta este categoria principală care definește întreaga arie protejată. Este o zonă administrată în special pentru protecția ecosistemelor și pentru recreere, asigurând un echilibru între conservare și turismul sustenabil.
- **Rezervații Științifice (Categoria Ia IUCN):** În interiorul parcului există zone cu regim de protecție strictă, echivalente „Inepenișului cu Pinus cembra” din Călimani. În Ceahlău, un exemplu major este **Rezervația Științifică „Poliza cu Crini”**, unde activitățile umane sunt interzise, cu excepția cercetării și educației, pentru a păstra habitatele neperturbate.
- **Rezervații Naturale (Categoria IV IUCN):** Acestea sunt zone incluse de regulă în zona de protecție integrală. Pentru Ceahlău, acestea vizează protecția unor elemente geologice și floristice unice (cum ar fi stâncile cu forme ruiforme: Dochia, Panaghia), având un rol similar cu Rezervația „12 Apostoli” din Călimani.
- **Situri Natura 2000:**
 - **ROSCI (Situl de Importanță Comunitară):** Parcul este parte a rețelei ecologice europene, având ca scop menținerea stării favorabile a habitatelor de interes european.
 - **ROSPA (Aria de Protecție Specială Avifaunistică):** Destinată protecției speciilor de păsări de interes comunitar, similar cu situl ROSPA0133 din Călimani.

Managementul acestor categorii urmărește:

1. **Protecția biodiversității:** Conservarea speciilor endemice și a habitatelor fragile.
2. **Cercetare și Educație:** Încurajarea activităților științifice în zonele special desemnate.
3. **Turism Durabil:** Oferirea de posibilități de recreere fără a compromite integritatea naturală a masivului.
4. **Activități Tradiționale:** Permitea practicilor tradiționale (cum ar fi păstoritul) în zonele de conservare durabilă, acolo unde acestea nu afectează obiectivele de conservare.

3. Descrierea ariei protejate a Parcului Național Munții Ceahlău

3.1. Localizare, limite și zonare interioară

- **Localizare:** Parcul este situat integral în județul Neamț, în partea centrală a Carpaților Orientali. Spre deosebire de Călimani, care se întinde pe patru județe, Ceahlăul are o arie mai compactă, fiind delimitat de văile râurilor Bistrița, Bicăz și de lacul de acumulare Izvorul Muntelui.
- **Zonare:** Similar cu modelul Călimani, Ceahlăul include:
 - **Zone de protecție strictă:** Rezervația Științifică „Polița cu Crini” (protecție absolută pentru exemplarele de zadă).
 - **Zone de protecție integrală:** Cuprind platoul superior și abrupturile stâncoase, unde intervenția umană este limitată strict la cercetare și turism controlat.
 - **Zone de conservare durabilă:** Zonele tampon unde sunt permise anumite activități tradiționale.

3.2. Cadrul fizico-geografic

- **Geologie:** Dacă Călimaniul aparține „arcului andezitic” (origine vulcanică), Ceahlăul este un masiv sedimentar, format preponderent din **conglomerate de Ceahlău** (strate de fliș). Această structură a permis formarea unui relief ruiform spectaculos (stânci izolate, turnuri).
- **Geomorfologie:** Masivul se prezintă ca un „castel natural” cu un platou înalt situat la peste 1700-1800 m (Vf. Toaca și Vf. Ocolașul Mare), înconjurat de abrupturi de 300-500 m.
- **Hidrografie:** Rețeaua este radiară, la fel ca în Călimani, apele fiind tributare bazinului Bistriței. Cascadele (ex: Duruitoarea) sunt elemente centrale ale peisajului.

3.3. Descrierea mediului biologic

- **Vegetația:** Ceahlăul prezintă o biodiversitate mai bogată decât Călimaniul (unde roca vulcanică limitează numărul speciilor) datorită substratului calcaros-conglomeratic.
 - **Etajul montan inferior:** Păduri de amestec (fag și brad).
 - **Etajul boreal:** Păduri de molid.
 - **Etajul subalpin:** Jnepenișuri, tufărișuri de ienupăr și pajiști alpine.
- **Floră specifică:** Prezența zădei (*Larix decidua*) și a florii de colț.
- **Faună:** Carnivore mari (urs, lup, râs) și o populație semnificativă de capre negre (colonizate).

3.4. & 3.5. Aspecte culturale (Trecut și Present)

- **Istorie și Spiritualitate:** Ceahlăul are o încărcătură culturală unică („Muntele Sfânt al dacilor”), fiind subiectul multor legende (ex: legenda Dochiei).
- **Folosința terenului:** Trecutul este marcat de păstoritul transhumant, iar prezentul combină activitățile tradiționale cu o presiune turistică masivă, mult mai mare decât în Călimani. Prezența Schitului „Schimbarea la Față” pe platou adaugă o componentă religioasă managementului actual.

3.6. Evaluări și amenințări

- **Turismul de masă:** Principala amenințare, cauzând eroziunea solului pe poteci, degradarea florei alpine și probleme cu gestionarea deșeurilor.
- **Fenomene naturale:** Similar cu Călimaniul, Ceahlăul suferă de pe urma doborâturilor de vânt, care afectează stabilitatea ecosistemelor forestiere pe versanții abrupti.
- **Presiunea antropică:** Construcțiile și modernizarea infrastructurii turistice (cabane, stații meteo) care pot fragmenta habitatele fragile.

Pentru **Parcul Național Munții Ceahlău**, deși nu avem o carieră minieră de acele proporții, reconstrucția ecologică vizează repararea degradărilor cauzate de turismul excesiv și de fenomenele meteo extreme.

4. Reconstrucția ecologică în PN Munții Ceahlău:

4.1. Reconstrucția ecologică și restaurarea habitatelor degradate

Spre deosebire de Călimani, unde problema principală este sterilitatea minier și aciditatea solului, în Ceahlău reconstrucția ecologică se axează pe următoarele direcții critice:

A. Restaurarea covorului vegetal de pe platoul înalt

Din cauza fluxului mare de turiști care părăsesc potecile marcate, porțiuni extinse de pajiști alpine și subalpine au fost erodate până la roca mamă.

- **Măsuri de reconstrucție:** Montarea de plase biodegradabile din iută pentru fixarea solului pe pantele erodate și replantarea cu specii native de graminee și arbuști pitici (ex. afin, merișor).
- **Restricționarea accesului:** Instalarea de bariere naturale sau garduri discrete pentru a permite vegetației să se regenereze natural în zonele critice, similar cu monitorizarea regenerării naturale din zonele cu doborâturi în Călimani.

B. Gestionarea doborâturilor de vânt și regenerarea pădurii

Ceahlăul, având versanți foarte înclinați, este vulnerabil la furtuni violente.

- **Reconstrucția prin non-intervenție:** În zonele de protecție strictă, „reconstrucția” se face prin lăsarea lemnului mort în sistem, acesta servind drept suport pentru biodiversitate (ciuperci, insecte, micro-habitate).
- **Reconstrucție activă:** În zonele de conservare durabilă afectate de doborâturi, se intervine prin plantări de completare cu puiți de molid și brad, asigurând o structură multietajată și diversificată care să reziste mai bine pe viitor la schimbările climatice.

C. Reabilitarea rețelei de poteci (Eroziunea antropică)

Eroziunea pe potecile de acces (ex: Lutu Roșu sau Izvorul Muntelui) a dus la formarea unor ravene adânci.

- **Măsuri tehnice:** Amenajarea de praguri din lemn și drenaje naturale pentru a stopa spălarea solului de către apele pluviale. Aceasta este o formă de inginerie biologică menită să stabilizeze versantul și să prevină colmatarea cursurilor de apă inferioare (analog cu gestionarea aluviunilor menționată în bibliografia studiului tău).

D. Conservarea speciilor-cheie (Zada și Capra Neagră)

- **Zada (*Larix decidua*):** În rezervația „Polița cu Crini”, reconstrucția presupune monitorizarea strictă a regenerării acestui conifer cu frunze căzătoare, unic în peisajul moldav, și eliminarea speciilor invazive sau concurente care ar putea sufoca puietii de zadă.
- **Capra Neagră:** Menținerea coridoarelor ecologice și refacerea zonelor de liniște afectate de turism, pentru a asigura stabilitatea populației reintroduse în masiv.

Concluzionând, dacă în munții Călimani reconstrucția este o luptă cu „rănilor” industriei extractive, în Ceahlău ea este o luptă pentru **reziliență în fața presiunii umane**, căutând să readucă muntele la starea de echilibru de dinaintea exploziei turistice din ultimele decenii. Dacă în Călimani accentul cade pe reabilitarea exploatarea de sulf, în Ceahlău managementul se concentrează pe limitarea impactului fluxului mare de turiști asupra habitatelor fragile de pe platou. Măsuri specifice pentru menținerea stării favorabile de conservare a habitatelor de jneapăn și a pajiștilor alpine.